

Nəriman Nərimanov

QANUN NƏŞRİYYATI

Müsəlman tələbə Bahadır təhsilli erməni qızı Sonanı sevir. Gənclərin hər ikisi ağıllı, düşüncəli və öz xalqına bağlıdır. Lakin anormal qayda-qanunlar və cəhalət onların məhəbbətinə mane olur.

Romanda əks olunan hadisələr sadəcə təxəyyülün məhsulu deyil, tarixi həqiqətdir. Bu baxımdan Bahadırla Sonanın faciəvi taleyi ictimai həyatın nəticəsidir.

Müəllif ailə, din, millət, mədəniyyət, mətbuat, vətən yanğısı, müsəlman qadınların savadsızlığı və s. kimi mühüm məsələlərə münasibət bildirməklə əsəri məhəbbət mövzusunda qapanıb qalmağa qoymur. Ona mədəni-ictimai məzmun verir. Sevgi əhvalatı bir növ ədəbi vasitəyə çevrilir.

Nəriman Nərimanov BAHADIR VƏ SONA

Janr: roman

Yaş qrupu: 16+

Ölçü: 120x185 mm

Cild: yumşaq

Səhifə sayı: 80

Naşir: Şahbaz Xuduğlu

Redaktor: Şərif Ağayar

Mətn dizaynı: Günay Seyidova

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

[www.fb.com/Qanunpublishing](https://www.facebook.com/Qanunpublishing)

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-072-9

© Qanun Nəşriyyatı, 2022; 2026

© Azərnəşr, 1985

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Birinci hissə

Yayın isti günlərindən idi. Günün axırını şəfəqi uca ağacların başını qızıl rəngində etmişdi və nazik yel yavaş-yavaş əsib yarpaqları tərpedirdi. Belə bir gözəl vaxtda ağacın altında, otun üstündə bir universitet tələbəsi, “student” əyləşmişdi və hərdənbir öz ətrafına nəzər yetirib fikrə gedirdi. Bu növcəvan gül üzlü, xoş sifətli olub, ağıl və kamalı üzündən məlum edirdi. Amma bununla belə də üzü ürəyindəki pünhan qəmini bəyan edirdi. Neçin bu qəm dəryasına batmışdı? Və neçin kababək qovrulurdu? – səbəbini bir özü, bir də əlindəki dəftərçə bilirdi. Axşam yavaş-yavaş araya gəldi. Gün məğribə yavuqlaşdı¹. Qalın meşə, yaşıl ot adam boyunda, gözəl quşların nəğmələri, iti bulaqların qıjıltısı, havanın təmizliyi insana ləzzət verir, gərdişin cəmərdliyini anlayırsan. Belə

¹ Yavuş – yaxın.

bir gözəl vaxtda həmin meşədə tək, yaşıl otun üstə sərilmiş gözəl bir qız görərsinizsə, mənzərə daha artacaq surətdə gözəl görünər... Bahadır dəftər-çəsini xeylaq yazandan sonra meşədə gəzirdi. Komalıqda gəzərkən nəzəri bir ağacın altına düşdü və orada on yeddi yaşında aya bənzər bir qız görüb halı dəyişildi. Qız arxası üstə uzanıb kitab oxuyurdu. İsti olmağa görə qız ağ, mərmər döşünü açmışdı və hərdənbir ətrafına baxıb guya ləzzət aparırdı. Bahadır bir ağacın dalına qısılib məzkur¹ qızı yaxşı manşırıladı. Qız Bahadırın orada olmağından xəbərsiz idi. Bir az müddət keçəndən sonra qız şümşad əlini yaxasına uzadıb saata baxdı və yerindən tez durub getdi. Çünki qızın yolu Bahadırın yanından idi. Ona görə Bahadır istədi ki, gizlənsin ta qız onu görməyə, qız isə Bahadırı görüb yanından keçərkən xumar gözlərini Bahadıra süzdürdü. Qızın belə baxmağı Bahadırı özgə xəyallara saldı... İki növcəvanın meşədə bir-biri ilə rast gəlməkləri ikisini də izziraba saldı: qanları cuşa gəlib az qaldı ki, özlərini itirsinlər... Bahadır qızın dalınca xeylaq baxdı: vaxt ki, qız gözdən itdi, Bahadır yavaş-yavaş qızın dalınca gedirdi. Bu minvalla gəldi bazara, fəqət qızı görmədi. Bahadır mahud almaq fikri ilə bir mağazaya varid oldu. Bunun üzərinə mağazanın sahibi gəlib Bahadıra:

¹ Məzkur – zikr olunmuş, adı çəkilməmiş.

– Buyurunuz, nə xahiş edirsiniz?

Bahadır:

– Zəhmət çəkib mənə qara rəngdə mahud göstəriniz.

– Buyurunuz, – deyə göstərir – bu çox yaxşı mahuddur.

– Həqiqət, yaxşıdır! Neçədir qiyməti?

– Axır qiyməti: arşını dörd manatdır.

– Çox gözəl! İki arşın yarım kəsiniz.

Mağaza sahibi iki arşın yarım ölçüb kəsdi, sonra kağıza qoyub Bahadıra verdi və bir az fikirdən sonra Bahadırdan sual etdi:

– Cənabınız studentdirmi?

– Bəli, – Bahadır cavab verdi.

– Sizin yoldaşlardan burada çoxdurmu?

– Xeyr, ancaq üç nəfərik.

– Bəs sizlərdən heç müsəlman varmı?

– Bəli, ancaq bir müsəlman var.

– Siz buyurduğunuz şəxs farsca bilirmi?

– Bəli, bilir.

– Bəs nə vaxt siz zəhmət çəkib məni onunla aşna edərsiniz?

Bahadır bir az fikirdən sonra cavab verdi:

– Məlum ola ki, o student mənəm, sizin qulluğunuzda durmuşam.

– Çox gözəl oldu ki, mən sizinlə aşna oluram

– Yusif, deyib Bahadıra əl verdi. Və bir-birinə öz

adlarını bəyan edəndən sonra Bahadır bir az fikrə gedib sual etdi:

– Təvəqqe edirəm buyurasınız görüm, siz neçin farsca bilən axtarırsınız?

– Səbəb odur ki, – cavab verdi Yusif – mənim bir qızım var, “Qız institutunu” qurtarıb, türkcə dəxi yaxşı bilir və həтта yazır da. Amma indi farsca oxumaq istəyir, ona görə mən də adam axtarırdım. Sizə rast gəlib nəhayətdə xoşhal oldum. Ümidvaram ki, bu barədə mənə köməklik edərsiniz.

Bahadır bir az fikirdən sonra:

– Çox əcəb! Bu barədə mən sizə köməklik edərdəm...

– Çox məmnunəm, – Yusif Bahadırın əlindən tutdu və dedi: – Bəs nə vaxt bizə buyuracaqsınız?

– Nə vaxt istərsiniz.

– Belə olan surətdə təvəqqe edirəm sabah günorta bizə buyurasınız, amma... çünki evimizi bilirsiniz, ona görə zəhmət qəbul edib mənim yanıma buyurarsınız, buradan bir yerdə gedərik.

– Çox əcəb, – Bahadır deyib çıxdı.

Bahadır üz qoydu öz evinə gəlməyə. Ruzigar qaranlıqlaşmışdı. Bahadır şam yandırıb öz adətinə görə başladı qəzetə oxumağa. Həmin nömrədə müsəlmanların mədəniyyət barəsində dalda qalmaqından yazmışdılar. Oxuyub qurtarandan sonra dərin-dərin fikrə gedib qəm dəryasına batdı və

qələm götürüb öz ruznaməsində yazdı. Bir xeylaq yazandan sonra qələmi əlindən buraxıb soyundu yatmağa. Bahadır yerinin içində cürbəcürə fikirlərə düşdü. Nədən fikir edirdi? Peterburqdanmı və orada təhsil etdiyi elmdənmi? Xeyr, Bahadırın başındakı fikirlər bunlar deyildi. Üç fikir onu məşğul etmişdi: əvvəlinci öz millətinin halı ki, qəzetədə yazılmışdı. İkinci, o qız ki, ona meşədə rast gəlmişdi və üçüncü o qız ki, onu oxudacaqdı.... Bu tövr fikirlərə gedərkən birdən səslə dedi: “Ah, nə olardı ki, mən oxutduğum qız meşədəki olaydı!” Sonra: “Belə iş olmaz” – deyib ümidini yozdu. Bu fikirlərdən sonra Bahadırı erməni qızının farsca oxumağı məşğul etdi və öz-özünə dedi: “Bu millətə təəccüb etməlidir! Erməni qızı neçin farsca oxusun? Neçin türkcə bilsin?...” Bu fikirdə olarkən Bahadır yuxuya getdi.

Bahadırın atası qədim bəylərdən olub, dolanaçağı ancaq mülklərinə bağlıydı. Çünki mülklərini qeyriləri dolandırırdı. Bir zamandan sonra borca düşüb var-yoxunu satıb borcunu verdi. Lakin iki min manatlıq yer anasının adına qalmışdı. Bahadır hərçənd atasının tək oğlu idisə də, bununla belə qeyriləri kimi atasının dövlətinə çox da ümid bağlamayıb oxumağa səy edirdi. Gimnaziyanın beşinci klasına keçəndə Bahadırın atası vəfat etdi və bir il ondan sonra anası öldü.

Atasının və anasının bivaxt ölməkləri, atasından sonra köməksiz qalması və oxumağa məhəbbəti Bahadırı min-min fikirlərə salıb bilmirdi ki, nə etsin. Bahadırın gözəl əxlaq və ətvarına¹ görə yoldaşları onu çox sevirdilər. Bahadıra belə bədbəxtlik üz verəndən sonra yoldaşları sözlərini bir edib başladılar Bahadıra layiqincə kömək etməyə, bu minvalla Bahadır gimnaziyanı qurtardı. Gimnaziyanı qurtarandan sonra yenə oxumaqdan əl çəkməyib istədi ki, anasının adına qalan yeri ucuz qiymətə satıb universitetə getsin, taki, elmini başa çıxarsın. Qeyrətli yoldaşları: “Yer gələcəkdə sənə lazım olar” deyib, onu belə fikirdən daşıdırdılar və özləri dəxi öz aralarında Bahadıra kömək edirdilər. Universitetdə Bahadırın işləri yaxşı keçdi. Çünki özü üçün bir neçə dərs tapıb ayda 40 və 50 manata qədər pul qazanırdı. O pulla yoldaşlarından birinə də kömək edirdi. Üç il bu minvalla universitetdə oxuyub dördüncü il yay fəslə rüxsət² olunan vaxt bir neçə yoldaşları ilə Məngilisə gəldi.

Sabah açıldı. Bahadır hələ üzünü yumamış ev yiyəsi qoca övrət Bahadırı çay içməyə çağırırdı. Bahadır üzünü yuyub çay içməyə getdi. İki stəkan çay içib öz otağına gəldi və qəzetə götürüb oxumağa məşğul oldu. Sonra Yusifgilə getmək üçün

¹ Ətvar – hərəkətlər, hallar, tövrlər.

² Rüxsət – izn, icazə.